

כח במדבר ד במדבר

אונקלוס

עבדת פניקקרתה פאהל מועד קדש
 דקדשאים: ה וכן אהרן וכן פקע
 רמנתה ומהרדו את פקרת רמנת
 ולפניה את ארץ הערת: ונתנו עליו
 כסיל עלר תהש ופרשו כגדפלי
 תכלת מלמעלה ושלמו בדי: ועל א
 שלחן הפנים ופרשו פגד תכלת ונתנו
 עליו אהדתקרת ואתהפפת ואת
 רמנתה ואת קשות הנסד ואת
 רמנתה עליו יהיה: ה ופרשו עליהם
 בגד תולעת שני וכסו אתו פמכסה
 עלר תהש ושלמו אתבדי: ה ולקחו א

לקח בדי

רשוי

למרו (מחיה ה י"א) בן שלשים לבנה, והיומה על בן
 חמשים כמו מכות ממנה: (ד) קדש הקדשים. (ג) אלה כל הכלים קודש הם ואלו קודש שקדשים. גם
 המקודש שבכליו, הארון והשולחן והזנוכה הנית המעני בקדש בן מפני זה שמה מקום מקודש יומר
 והמנצחות והפרוכת וכלי כסף: (ה) ובא אהרן ממנו: (ז) עלים המשמשים את אלה, וזוהי שמנה לה
 ובני וגו'. וניסו כל ליל וכל ללכתו המפורש לו המנוה לקח: (ז) רצונו למדן שהמנו המנוח וזה ענדה
 צמשה זו, ולא לערכו הלויים בני קהמדי אלה בני קהמ וימים ומה אהרן, לה אמר שסמיו זה לזר ענדה
 לשמה: בנפוע המנוה, ששהעני מסמלקו היו: * בני קהמ וימים ומה אהרן, לה אמר שסמיו זה לזר ענדה
 ורעוים סיסעו: (ח) קשרות ופפת וקשות ומנוקרת. כשכר ויסעי, שאין זה מנוד לנטוע מפני ולהיות ממעין על
 כנר פירשתי: * צמלמס המעקו: * רמסר. הכסוי, מקומו, וזנה האכמו למעלה ופי, בהעלוק שאינו בן, אלה
 לשון מסך, (כחמיה) אשר יוסד בכן (מחיה י"ג י"ג): * ומהין ריעו, שהעני מסמלק ופי (ר"ע): (ז) ולקח
 שתי טחמסו: * חן - יחיים
 להלך נסח להו לזר מפרשו פטע שני, משמ"כ לזר שאין פירושו מרישות מהו ומסמקו (כ"ב): (ז) שורש פק, ופטע

אור החיים

מעשה בני קהמ ענדה: * לזר שהארון הוא לעשות סדר כנון צמסמס כשמהים בכמה וכוון
 אדרבה נטה את נשתי (במד"ר פ"ד) ואין עושין ההלכה: * לזר כבוד ארון מלהים כמשה אדוני על
 בו אלה מלאכה: * עוד נראה כי לזר שיש להם כהמו, לה קרא ענדהים מלאכה: * מה שאין בן

אור בדי

גם כי ענדה המנוה את הארץ איה כל הכלים. * וידוע שחנם מלאכה פירושו מלאכה ממסמק, כלומר שכלמה מנוה וזה
 ענדהים. * פ"א כי אולם שכלפי לפני הארץ היו מנוה לומר ומייסס לזרן (במד"ר י"ג י"ג) * פ"ב זו מנהי ספר מדריך אה

אונקלוס

כח במדבר ג במדבר

כז

קמ פירקיא אהרן ולקחתי על
 מיקרא ר"י פמא רי פקור יי ה
 משה: א ולפ"י י עם משה ועם
 אהרן קיסמיה: ב קפלי ה חשבו
 בני קהמ מנו בני לוי קדשתהו
 קבית אבתחווה: ג מבר תלתי
 שניו וקעלא וער בר חמשין שניו
 קי ראהי קחיא קמער
 עברתא כמשפן וקמא: ה רין

אור החיים

עליוהי ה' שקלוים^(א) כלל ונמנס כקלפיה^(ב) אמר להם
 (מסכ) כאלו ועלו פמקיס לפי הגזל (מחיה - ממדיה -
 מסה"א ל' ממדיה לרין לומר מעשה נסוים היה גם כן) * נשא את רגלו, מנה מכהים^(א) את
 הראוין לענדה משא, והם מנו שלשים וער בן
 חמשים שנה, והפחות משלמים לא נחמלה כמו, מכמו
 שהקשה הלא כל אחד ינה צמעה שרולה לזיון מן
 הראשונים שאלו ממנוה שאלו לו בן לוי שאו ים מן פמקא או י"ג אלק נדר רע"ג, וממדד וזה רצונו כמה שאמר
 ועלו פמקיס, לפי הגזל, אלאהיה אינו מונן, מה זה לפי הגזל, הלא הפמקא נעמו הוא הגזל, אלא ודאי
 פירשו שמר נעלה פמקין היה לפי הגזל, לומר הסילו גזל מן יהיה הרמון והשי ופי, ונכון: * מאז צניע
 וקפ (פי' מלי) אל ען (הערה): (א) ולא אמר מנה אומס, ר"ל פיה כי למה למנוע, הרי כבר מנאן, אלה מנה מסס אומן
 שאוין לענדה (ג"א):

לקח בדי

הפ"ים לאהרן ולקינו עלפי יהודה
 פאלער צורה יהודה אהמשה: פ שביע ד
 דא וירדבר יהודה אהמשה ואלאהרן
 לאמר: ב ושא אהדאש בני קהמ
 מהרן בני לוי למשפחתם להית
 אבתים: ג מפרן שלשים שנה קלפא
 וער קדמשים שנה קלפא
 לעשות מלאכה פאהל מועד: ד ואת

אור החיים

ד) * **ב. נשא** את ראש בני קהמ, לפי מה שנעלוים מכהם והגם שגדשוהו הוא צבור לוי, קהמ
 שהעלויו צמסמס כי משא כי על ידי צמר לו יה כי ממוז ולא אור לעולם משא והסרן,
 נחמת הכופר הוא משאת ראש להם ולהו אמר ושרות הרין שנקפ זה ישא ארון המורה אשר קם
 הכמות צמסמס כי משא מה שאין בן הלויים שלא משא שילא מקהמ, ודקדק לומר ממחר בני לוי: *
 נמו כופר צמסמס^(א) אמר פקוד את בני לוי, אם מעשה שאמרתו לזר שהוא סמלעני בין גרשון וזין
 בן למה שניה הכמות את לצויו צוים נעמן וזמר
 לומר נשא ולא פקוד, ונראה כי לזר שמתן כי להם * **ג. לעשות** מלאכה, שניה מהאמור ענדות בני
 ענדה פנימית לשאת ארון ושלמן לזה יחס להם
 לשון משאת ראש צמכר גרשון ומררי שיהיו הם ואמר לעשות מלאכה, השיר צורה שאין צללות
 אור בדי

ג) שם לו משא נעמן ולא נפק ראשם ולא היו זריכים למש - והגם שאמרתו במחלה ספרטה בסוקי שאלו את ראש שוליים ז"א
 נמנו צמסמס והוא שפי, משא וגם סם נמוי קולים, אמשר שאל נמוי פקלים לעומר משא אלה עשו לזיוח להם מלק ענדות ממסכן
 וקקבותיה ומה שאל"כ לקון כי משא הוא הוא ששכל שרמאל, משמ"כ צמסמס היה שוליים נמוי גרשון אמר לקון שיקר. * גז' והוא חומר
 גזר ועי' הכמות שאל גזר ממחר על אומר מהאמנת וזן אומר לראש.

סדר נשא

פְּרָשָׁה ו

ד.א. (ד. כב) נְשָׂא אֶת רֵאשׁ פְּנֵי גֵרְשׁוֹן וְגוֹי' הָרֵא הוּא דְכַתִּיב (משלי ג, טו) 'קַחְהָ הִיא מִפְּנִינִים וְכָל הַפְּצִירָהּ לֹא יִשְׁוֹר בָּהּ, פְּנִינֵי פֶמָן (תוספתא הוריות ב, ח) חֶכֶם קוֹדֵם לְמֶלֶךְ וְשׂוֹרָא מֵת חֶכֶם אֵין לֵנו פִּינְיָא בּוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׂמַת פֶּל יִשְׂרָאֵל רֵאוּיִן לְמַלְכוּת הַמֶּלֶךְ קוֹדֵם לְכֹהֵן גְּדוֹל שְׂוֹאֲמֵר (מ"א א, לג) 'וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קָחוּ עִמְכֶם אֶת עֲבָדֵי אֲרֵיכֶם וְגוֹי' כִּהֵן גְּדוֹל קוֹדֵם לְנַבִּיא שְׂוֹאֲמֵר (שם שם, לר) וְנִשְׂחָ אֹתוֹ שֶׁם צְרוּק הַכֵּהֵן וְנִתֵן הַכֵּהֵי' צְרוּק קוֹדֵם לְנִתֵן

מסורת המדרש
 א. תנין חכם קודם למלך ישראל הוריות
 ג. תוספתא הוריות
 ה. ירושלמי
 טו. הוריות פ"ג ה"ד ת"א
 טז. ל"יש מלכים פ"ט
 טז. משלי תתקכ"ב פ"ג ח"ב
 א. לט כינצא בראיה
 י"ד. ירושלמי שם כ"ב צ"א.
 ט. לעיל ג. א. שו"ע
 פ"ד. ג. ה. קודי פ"ד
 א. ד. ל"יש מלך קודם
 אית. תתקכ"ב
 רש"י
 למלכות ראו שם טו
 ג"א. ובש"י שם טו
 ג"א. ובש"י שם טו
 ק"ג. ת"א. שם. הור' ח"ג. כ"ב. רב. קמ"ה.

מִבְּנֵי יוֹנָדָב בֶּן רָכָב עַל יְדֵי שְׁעִשׂוֹ רְצוּנֵי מַה פְּתִיב פְּהִים (ירמיה לה, יט) 'לֹא יִפְרֹת אִישׁ לְיוֹנָדָב בֶּן רָכָב עַמֵּד לְפָנָי פֶּל הַיָּמִים, וְמַה אִם אוֹתָן שְׁהִים גְּדִים פֶּן עֲשִׂיתִי לָהֶם לְיוֹשְׂרָאֵל שְׁהִים פְּנֵי אוֹהְבֵי פְנֵי יְדִידֵי עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה פְּשִׁהִים עוֹשִׂים רְצוּנֵי שְׁהִים עוֹמְדִים לְפָנָי פֶּל הַיָּמִים שְׂוֹאֲמֵר (ישעיהו מח, יח-יט) 'לֹוֹא הִקְשַׁבְתָּ לְמִצְוֹתַי וַיְהִי כִנְהָר שְׂלֹוֹמְךָ וְגוֹי' וְאוֹמֵר (דברים ד, ה) 'וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּהָ, אֲלֵהֶם לְכֶם הַיָּמִים פְּלָקֶם הַיָּמִים'.

מסורת המדרש
 מבני יונדב בן רכב
 ספרי במדבר פ"ג כ"א
 כו. תני' שפיעי מ' כ"א
 לג. ל"יש כ"א תוצה
 ש"בג ראה מכלות יחזי
 מ"ס. רמב"ם
 ש"ש"י פ"ב. ה. ג. ל"יש
 ש"מ"ת. קמ"ט. ירושל' ג.
 וסדר אותן שלים גרים
 וסדר ראה לעיל ספ"ג
 להלן י"ב. י"ח.

מבני יונדב בן רכב — הוא רכב אבי 'בית הרבנים' (ירמיה לה, כ"ב), 'יהיה הקנינים חבאים מחמת אבי בית רכבי' (ד"ה"א ב, ה"ה), המה 'בני קנין חותן משה' (שופטים א, טו. ועיי' שו"ע"י ב, ה. ג.), הוא 'יהונו חותן משה' (שמות יח, א.), אשר מבניו המה הקנינים אשר מהם המה הרבנים, מבניו של יהונו שהתגדירו בקרב ישראל, אשר זה 'הדובר אשר היה אל ירמיהו מאת ה' כימי יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה, לאמר, הלוך אל בית הרבנים ודברת אותם ... והשקית אותם יין, ... ויאמרו, לא נשתה יין כי יונדב בן רכב אבינו צוה עלינו לאמר לא תשתו יין אהם ובגדים עד עולם ... ונשמע בקול יהונדב בן רכב אבינו לכל ציונו לכלית שתו יין כל ימינו אנונו, נשינו, בנינו ובנותינו ... ונשמע ונעש כל אשר ציונו יונדב אבינו' (ירמיה שם, א"ו). ואשר — על ידי שעשו רצוני, אמר הקב"ה, לשמעת בקול אברהם ולחזק מידן (ראה תנ"ח שמיני, ה), מה חלבי בהם — שם: 'ולבית הרבנים אמר ירמיהו, מה אמר ה' צבאות אלהי ישראל, יען אשר שמעתם על מצות יהונדב אביכם ותשמרו את כל מצותיו ותעשו ככל אשר צוה אתכם, לכן מה אמר ה' צבאות אלהי ישראל, לא יכרת איש ליונדב בן רכב עומד לפני כל הימים' — 'שהיו יושבים בסנהדרין ומורים דברי תורה, ויש אומרים: מנגותיהם נשאות לפניהם והיו מגני גניהם מקריבים לפני מונחי, והיו הדברים קל וחומר' (ספרי, סו.): 'ומה אם אוהן — בני בניו של יהונו — שהם גרים (ראה לעיל בספ"ג), ומפני שעשו רצוני, אמר הקב"ה, כך עשיתו להם, לבלתי יכרתו לעולם. הרי — לישראל, שהם — לא כבני יהונו שאינו אלא מן 'מזיני' (שמות א, יח), מבני 'מדיו' בן 'קטורה' אשת אברהם (בראשית כה, א"ד), אלא — בני — אברהם — אורחבי (כשעיה מא, ח). בני — אברהם — ידויד — שהם הם הנקראים 'זרע אברהם', שהם מבני יעקב בן יצחק בן אברהם אשר הוא יעקב ובניו נקראו לאברהם 'זרע' (ב"ר ג, ע"ג), על אחת כמה וכמה — כי — כשהם עושים רצוני — 'שעושים את התורה', שמוכחט להם — שהם עומדים לפני כל הימים — ער 'שלא יכרתו ולא ישמד שמש מלפני אלא חיים הם וקיימיו ועולם', כמו — שנאמר (ברב"ה' ב'ר נבואו אל ישראל: 'לו הקשבת למצוותי, ויהי כנהר כנחש שלומך וצדקתך כגלי הים ויהי כחל וזרע ונאצי כמעונו, לא יכרת ולא ישמד שמו מלפני', וכמו שמשנה מבטיח ל'ישראל' — ו'ואתם הדבקים בה' אלהיכם, חיים תולכם היום', ואין משמעו של 'היום' אלא — (וי"ק בשיח"י"ר, ג. ד. בסופו ע"י"ש), לעולמי עולמים.

א. 'יונדב ה' אל משה לאמר, נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבות למשפחתם', למעלה מכן נמסר ג, י"ד,טו), הוא מונה את בני לוי לתולדותם, וככל מקום כותרה מקרים את גרשון לקחה, וכאן במינוי הלויים למשא המשכן ולבניו במסעות, הקדים למעלה מכן בפרשה את קהת ורק כאן הוא בא אל גרשון, הבכור, הריא הוא דכתיב — זהו שאמר הכתוב בשבחה של התורה: 'יקראו היא מפנינים, וכל חפצין לא ישורו בה', ומאחר שהוא מסיים 'וכל חפצין לא ישורו בה', שאין שום חפץ כעולם נראה ביד לה, ג), שהוא שווה לתורה, ואפילו חפץ יקר מפנינים, א"כ מה שהוא מקדים ואומר 'יקרה היא מפנינים', הרי כי אין פנינים כפשוטו (היא מהרשיא בתורתו ג), אלא כאשר — תנינן חמון: כברייתא (תוספתא הוריות ב, ח): חכם — בתורה — קודם למלך ישראל, להצילו לחיים, לרפאותו מחליו, לפרדותו משכביו, לכסותו ולונו ולהשיב אבידתו ולהציל ממונו, שכן אם — מת חכם אין לנו כינצא בו — 'אין אנו מוצאים תמורתו' (ב"ר צ"א, טו), כי 'הצדיקים אין להם חיולמים בשעה שמתים' (לעיל ג, א.), שאין לחכמה מקור ומכרה לדע כלתק חזק אלא כל חכם וחכם חולה ושותה ממקורות נעלמים של נפשנו שלו (ראה ב"ר שם), ועל כן יקרה היא חכמה מכל, ויקר הוא חכם התורה מכל, אבל — מלך ישראל שמת, כל ישראל ראויין למלכות — 'כל ישראל בני מלכים הן' (תנ"ח"א, טו), ואילו — המלך קודם — בעשות לו את אלה — לכוון גדול, שנאמר — בדר המלך ואנשיו: 'ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם והיבטתם את שלמה בני על המדה אשר לי ויודעתם אותו אל גוון ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל', ומרוב כן דור 'יעזוב הכהן ונתן הנביא ולבניהו בן יהוידע' — שר הצבא, כאמור שם בענין, והוא אומר להם על עצמו 'אדוניכם', הרי שהוא כמלך עדין מכות גדול (ישי"י בתורות ג), ואילו — כהן גדול קודם לנביא, שנאמר — שם כאותו פסוק: 'ונמשה אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא', 'הקדים' (ברייתא שם), דוד להזכיר את — צדוק קודם לנתן, הרי כהן גדול חשוב מנביא.

מסורת המדרש
 יקרה הוא מפנינים
 מכ"ה' ג' שנכנס לפני
 ולפניו טוהר ד' והריות
 יג' ירושלמי שבת שם
 תלמוד א. בראשית א.
 י"ש מעיל תולדה
 חקלקל הארון ששם
 התורה ראה לעל ד' ב.
 ה' ח' ובניש קרה טוען
 הארון הקדמו הכתוב
 להלן סו"ס ב' השם סו"ס
 ר' יקרה הוא מפנינים
 מבכיר עין ב' מ' א.
 תחלה כפ"ד ר' ד' ד' ד'
 לפנים עין נדה מה:

יְקָרָה הִיא מַפְנִינִים, אֶפְלוּ מִזֶּה שֶׁהוּא נִכְנָס לִפְנֵי וְלַפְנִיִּים.
 דָּבָר אַחֵר יְקָרָה הִיא מַפְנִינִים, מִדְּבַר פְּקֻדָּת וְגִרְשׁוֹן
 אֶף עַל פִּי שְׁאֵרְשׁוֹן פְּכוּר וּמֵצִינוּ שֶׁכָּל מְקוֹם הַלֵּךְ הַפְתּוּב
 פְּכוּר לִפְכוּר לְפִי שְׁהֵיָה קֶהֱת טוֹעֵן הָאָרוֹן לְשֵׁם הַתּוֹרָה
 הַקְדִּימוּ הַפְתּוּב לְגִרְשׁוֹן שֶׁפְתּוּחָהּ אָמַר (במבד"ד ב') וְנִשְׂא
 אֶת רֹאשׁ פְּנֵי קֶהֱת וְאַחֵר כֹּף אָמַר וְנִשְׂא אֶת רֹאשׁ פְּנֵי
 גִרְשׁוֹן וְגוֹ' הָיִי יְקָרָה הִיא מַפְנִינִים, מִפְּכוּר שֶׁיֵּצֵא רֹאשׁוֹן
 וְאֵין פְּנִינִים אֲלֵא תְּחִלָּה כִּמְה דְתֵימָא (רות ד' ז') וְזֹאת
 לַפְנִינִים פִּישְׁרָאֵל.
 ל

וְנִשְׂא אֶת רֹאשׁ וְגוֹ' הֵדָּא הוּא דְקֶהֱתִיב (איוב לו' ז)
 לֹא יִגָרַע מֵצִדִּיק עֵינָיו וְגוֹ' אֵין הַקְדוֹשׁ פְּרוֹף הוּא מוֹנֵעַ

הוֹכִיחַ לְמוֹרִים אִנּוּ זֹאת מִן הַכּוֹתֵב. מִמָּה שֶׁנֶּאמַר כִּשְׂכַחָהּ שֶׁל תּוֹרָה: "יִקְרָה הִיא מַפְנִינִים", וְלֹא
 "מַפְנִינִים" כְּפִשְׁטוֹ, כִּאֲמֹר לַמַּעֲלָה (בַּחֲמִילת הַדְּרָשׁוֹת), אֲלֵא: "מַפְנִינִים" — אֶפְלוּ מִזֶּה שֶׁהוּא נִכְנָס
 — כִּמְקַדְּשׁוֹ, כִּי־נִכְפְּרִים — "לַפְנֵי וְלַפְנִינִים", לְקוֹדֶשׁ הַקְדוּשִׁים. זֶה הַכּוֹתֵב הַגְּדוֹל, חֹסֵם הַתּוֹרָה
 יִקְר וְנִכְבֵּד מִמֶּנּוּ.

דבר אחר — ירדש הכתוב כשכחה של תורה: "יקרה היא מפנינים" — לפניו פרשתו.
 לומר שהוא — מדבר בקרה וגרשון, אשר — אף על פי שגרשון — הוא — בכור —
 שכנו לו, וקרה הוא השני, ומצינו שבכל מקום חלק הכתוב בכור לכור — להוכיחו חחילה.
 כאן שניה הכתוב, כי — לפי שהיה קהת טוען — את — הארון, ששם התורה — מונחת.
 לכן — הקדימו הכתוב לגרשון, שכתחילה אמר: "נשא את ראש בני קהת", ואחר כך
 — הוא — אמר — כאן: "נשא את ראש בני גרשון גם הם", הוי — אומר זהו: "יקרה
 היא מפנינים" — נכבדה היא התורה להקדים את העוסקים בה — מבכור שיצא ראשון, שהיו
 אין מפנינים" כפשוטו, ואין "פנינים" — האומר כאן — אלא — לשון —
 "תחילה", כמה דתימא — כמאמר הכתוב: "וזאת לפניו כישראל", שמשמעות "לפניו" —
 "כתחילה", והיי כאן: "יקרה מפנינים" — גדול כבודו של תורה מבכור בכור שגודל כתחילה, מלפני
 אחריו.

ב. נשא את ראש בני גרשון גם הם, וכורך שגודל למעלה (בסימן הקודם, עיינו). שהם
 שגרשון הוא הכבור אחריו כאן הכתוב והקדים את בני קהת לפני בני גרשון, ואמר כאן בכור גרשון "גם
 הם", ורוש עתה, הלא הוא דכותב — כשכחו של הקב"ה כאהבתו וכמתן שכרו לצדיקיו: "לא
 יגרע מצדיק עינו, ואת מלכים לכסא, ויושיבם בעת, ויגבחי, שפשוטו: "אין הקב"ה מונע את עני
 השגחתו לטובה מן הצדיק מלשם לו כגמולו הטוב, עד אשר יושיבו עם מלכים על כסא לצנח ומגביה
 כבודו (ע"פ מפרשים שם), ומדרשו (כב"י ע"א ה' עיינו), שאין תיבת "ענינו" מוסבת על הקב"ה אלא

וְהִנְיָמָא דִּידְהוּ לְפִי שְׁמַצִּינוּ שֶׁיַּעֲקֹב חָמַד אֶת הַפְּכוּרָה לְשֵׁם
 שְׁמִים פְּדִי שְׁיִזְכַּל לְהַקְרִיב וְלִקְחָהּ מֵעֵשׂוּ בְּדָמִים וְהִסְמִים
 הַקְדוּשִׁים פְּרוֹף הוּא עֵמוּ וְקִרְאוֹ (שמות ד' כב') וְפְנֵי פְכוּרָי
 וְנָתַן גְּדֻלָּה לַפְּכוּרִים שֶׁקְרִיבוּ לְפָנָיו הָיִי לֹא יִגָרַע מֵצִדִּיק
 עֵינָיו, וְאֵין עֵינָיו, אֲלֵא פְתּוּחָהּ פְּמָה דְתֵימָא (ויקרא יג' ה')
 וְהֵיחָה הִנְנֵעַ עֵמַד בְּעֵינָיו, וְמָהוּ פְתּוּחָהּ אֲלוּ פְנֵי פְמָה
 דְתֵימָא (תהלים מה' יז) וְפְתַח אֲבִיבָהּ יִהְיֶה בְּנִידָה (איוב שם)
 שֶׁם וְאֵת מְלָכִים לַכֶּסֶא, שְׁתַּלַּק הַקְדוֹשׁ פְּרוֹף הוּא פְכוּר
 לַפְּכוּרִים וְלָהֶם רָאוּי מַלְכוּת לְשַׁל שְׁנֵאמַר (דה"ב כא' ג')

מסורת המדרש
 ב. לא יגרע מצדיק
 עינו וכו' ד' דגמא
 וידועו ראה מנילה יג'
 ובסו"ס ראה בני שא' ה'
 לולין כב' ה' שהשיב
 ס"א טו' ה' ר' בניש
 א. תחומא פקד' יא.
 מטות ד' ג' מ' מ' מ' מ'
 ליש רצא קנה קנה
 שפאל ק' אוב
 חקלקל עין א"ב סט
 ג. יעקב חמר
 ג' תחומא וכו' ע"כ
 וישו תפיסם הקב"ה
 ויקראו בני כבודי כיד
 סג ד' ושיני דהא
 שפיר ד' ז' י' ז'
 ונניש לכבודים ראוי
 מלכות ראה בספן
 הללן (ראובן כבודי) עין חבובי ק'

(כדחתן כב' ה' עיינו), על הצדיק עצמו, ומשמעות "עניו" (כבשה"ר א' טו' ד' עיינו), אינה כפשוטה,
 אלא "עניו" — "מדהוה", "חזותו" כמו: (במדב"ר יא' ז') "עניו עין פדולח", וכמו שהוא משמש
 בלשון חכמים במשמעות "דוגמא", כמו "ענין זה", וזהו: "לא יגרע מצדיק עינו" — אין הקב"ה
 מונע — מלהוציא מודעם של הצדיקים לדורות עולם צדיקים שהם — דוגמא דידו —
 כדוגמתם שלהם, שיעשו הם כמעשיו הטובים של אביהם הצדיק ויזכו לאותו שכר לאותה גדולה שזכה
 הוא, וזהו שכרו הטוב של האב הצדיק על מעשיו הטוב, שכן — לפי שמצינו שיעקב — אבינו
 — חמד את הכורחה — "לא על חנם" (על ד' ח' ז'), אלא — לשם שמים, כדי שיזכר
 להקריב — קרבות לה', כבודו, ולא עשו אחריו, כי "אמר: יהיה ידע זה עומד ומקריב" לפניו וכו'
 נפשו על הבמורה" (ב"ר סג' ג') — ולקחה מעשו בדמים (ע"י הערות), והסכים הקב"ה עמו —
 "קיים נבונה לעקב" (שם ס"ג, ד') — וקראו: "בני בכורי ישראל", ונתן גדולה — זו —
 לבכורים — שבישראל, שיקריבו — הם את הקרבות של ישראל, ולא לפניו, מימי יעקב עד
 הקמת המשכן, כדלהלן, ומעתה — הוי — אומר, זהו: "לא יגרע מצדיק עינו", ולא בלבד
 כנדש למעלה מכן כי "עניו" משמעו "דוגמתו", שיקומו צדיקים דוגמתו, אלא עוד זאת ורוש: ואין
 "עניו" אלא "תחתיו" — "במקומו", "באותו מקום", "בקימו", וכמו שאומרים בלשון חכמים
 על דבר שהוא בקימו שהוא "קעו", "על מקומו", כמה דתימא — כמאמר הכתוב: "יהנה הנגע
 עמד בעיניו, לא עשה הנגע עמו", לא שיה מקומו לפשוט ולהשתרע אלא נשאר עומד בקימו על
 מקומו, והוי משמעות "בעיניו" זו הוא "תחתיו", כמו שהכתוב מביע שם אותה משמעות בלשון (שם
 שם, כג' כח'): "ואם תחתיו תעמוד הנהרת לא עשתה עמו", הוי משמעות "עין" זו במשמעות "תחת"
 (ד"ר), והיי "לא יגרע מצדיק עינו" כמו יגרע מצדיק תחתיו, ומזהו — משמעו של —
 "תחתיו" — במדברו על צדיק — אלו בניו — שהם "תחתיו" הם "עניו", הם המה קימו
 בעולם כאשר הם קיימים תחתיו, כמשמעותה, כמה דתימא — כמאמר הכתוב בכרי המשוך
 לצדיק: "תחת אבותיך יהיו בניך", והיי "לא יגרע מצדיק עינו" — גם שהצדיקים שיקומו בעולם
 דוגמתו, יהיו מבניו, שלו, והיי בכך הוא קיים בצביונו ובקימו.

ואת מלכים לכסא" — שחלק הקב"ה בכור לבכורים — שבישראל, כדין כל בכור,
 לאכרי, שהוא נוטל פי שנים עם אחיו בנחלת האב — ולהם ראוי — כסא — מלכות לשול,

כַּפְּנֵינִים
וְלִמְרוֹצֵי תִבְאוּתָהּ: וְיִקְרָה הָיָא מַפְנֵינִים וְכַל-הַפְּעִיר לֹא יִשׁוּ-
בָּהּ: וְאֵלֶּךְ נָמִים פְּיֻמִּינָה פִּשְׁמֵאוּלָּה עֲשֵׂר וְכַבֹּד: וְדַבְרֵי

היא דוגמת המסורה שמופיע למדינה בן צריך לילך וללמוד
מרבנו כמו שנאמר⁵⁰: והנה אנוניו סוחר ממרדס תבוא לחמה, וטובה
מציאאה ממציאא כפי מסורתה, וחכונה היא מה שמציא מעצמו מן
החכמה, והיא יותר טובה מן החכמה שרוע בגיע כפי וכמו שנאמר⁵¹:
מפרי פתה נטעה כרם, ואמר למעלה⁵²: אשרי וגו', ועשיתי, "כי טוב"
כמו שאמר⁵³: אשרי בעולם הזה יטוב לך, בעולם הבא, ואחד כן
נאמר: "אשרי" היא מפנינו, כמו שנאמר⁵⁴: אשת חיל מי ימצא ורחוק
מפנינו מכה.

ד (ט) יקרה היא מפנינו כי דרך האדם לרדוף ולקנות דבר מחמת שני
דברים או מחמת שהוא דבר יקר ואינו בנמצא כלל, כגון אבנים טובות
ומגולות, והיו לכבודו, או מחמת שהוא צריך לזה מאד כמו תבואה
וכדומה, והיו שאמר שצריך לרדוף אחר החכמה מאד כי מגד הויקר
והיא יקרה אף מפנינו שגם יקדים מכל דבר שבעולם, ומגד הצורך
והוא הפעול לא ישוי פה, כי לזה צורך יותר מכל דבר, כי הוא חזיר וגו'⁵⁵,
ובמה יש יותר צורך מחיים⁵⁶.
(ה) ונו שני דברים, הנכבדים לעיל, שהם: כסף והנאותה, שהם נגד חכמה ובינה
וכאן הוא דעת שהוא ככל פשיטתו, והבו.

(טו) ארץ ימים בימינה, כלומר לומדים לומדים בה, ללומדים לשמה תורה
להם אריכות ימים בעולם הזה כמ"ש חז"ל⁵⁷, בשבאלה עשר וכבוד לאותם
הלומדים שלא לשמה, והיינו הלומדים או בשביל ממון או בשביל כבוד,
והיא להם, "עושר וכבוד"⁵⁸.
(י) דרכה דרכי נפש, כלומר, שדרכי החכמה הם דרכים לבא ל"נושם"
כמו שנאמר⁵⁹: לחזות בנושם ה', ואמר, "דרכיה" כלומר, הדרכים החתים
שאי אפשר לשנות בהם כלל⁶⁰, והיינו לאותם הלומדים לשמה, וזהם
דרכי הנושם העליון⁶¹, וכל נתיבותיה שלהם, אפילו החולקים בנתיבות
הקטנים שאפשר לשנות ולסור מהם, והיינו הלומדים שלא לשמה, מכל

50	לא יד.	56	שבת סג, ורש"י שם.
51	לא טו.	57	והוא באורו ת, יא, טו, יג, יח.
52	ספוק יג.	כא	כא
53	ברכות ת, על תהלים קמ"ב.	58	תהלים כו, ד.
54	לא י.	59	עיד ב, טו, ג, ב.
55	דברים ל, כ.	60	בבב"י ליליא, ועיי' וזר א, קמ"ב.

י אֲשֶׁר יִרְעֶה יִהְיֶה יִזְכֹּר וְכָאֵב אֶת-בֶּן יִרְעֶה: אֲשֶׁר אָדָם
מֵצֵא חֲכָמָה וְאָדָם יִפְקֵי תְבוּנָה: כִּי טוֹב סָחָרָה מִסֹּחַר-בָּסֶף

מזכיר אותו הקדיש ברוך הוא, מסתמא, הוא אהב אותו⁴⁸, וכאב את
בן ירעה, הוא נגד המוסר שאל המאס, כי דרך האב לייסר רק את בנו,
אבל אם חביבו אותו שומע לתוכחתו, הוא עובד אותו לילך בדרך אשר
תפץ, אבל אם בן אב אינו שומע לתוכחתו אף על פי כן אינו עובדו,
אלא מוכיחו ביסורים עד שיעוב הדרך הרע, והיינו: מחמת אהבתו
אשר גדולה עליו יותר מן הכל כן לבן כואב על רעתו ותפץ בתודתו
על כן מייסר אותו יותר מן הכל כן לבן כואב על רעתו ותפץ בתודתו
כאשר יסור שבטו ממנו, תפץ למלאות רצונו ומדבר לו תנחומים לפי
דעתו, והוא שאל המאס, את היסורים, כי כאשר מייסר אותו ביסורים
מסתמא אתה חביב עליו כבן ואחר כך כואב אף בנו ירעה אותו וימלא
רצונו⁴⁹.

(יג) אשרי אדם מנא חכמה, כי "חכמה מאן תמצאה"⁵⁰, והיינו שישמע
מרבנו או ימצא חכמו בספר לכן כתיב בו לשון מצאה, ואדם יפיק תבונה
דהיינו: להבין הדבר צריך להוציא מעצמו ולהבין אותו (מזה שינוי
החכמה על בוריה חתולה רצון החכמה), והו, "ויפיק" יוציא מחכמה
והתבונה.
ואמר ב' פעמים "אדם", ששליש אדם הם, וכמו שאמר חזקוני⁵¹: אדם אדם
דבריאח כו', וכמו שנאמר⁵²: "ומתח האדם מן החכמה אף כי הוא אחד הוא
נעלם, לכן לא אמר כאן אלא שני פעמים אדם, וחכמה ותבונה הוא אחד.

(יד) כי טוב סחרה מוסר כסף, כי האדם עוסק בעסקי העולם הזה בשני
אופנים: א', שהוא מבייל סחרה ממדינה למדינה, והיינו להרויח ממנו,
ב', שהוא עובד וורע ארמנו ועיקר התכלית, אפילו של הסוחר לקנות
תבואה לאכל, והרווחת סחרה הוא מעט לפי ערך הרווחת התבואה,
כי בתבואה מרויח לפעמים חמש פעמים נגד מה שיוצע ויחזר, וסחרה
הוא מרויח לעד אחד מחמשה או מעט יותר, לכן אמר, "טוב סחרה, מסחר"
כסף" מכסף שמרויח מסחרה⁵³, ובמרויח תבואה, והתבואה, שהיא נצרכת
יותר מן הכסף, "תבואה", תפיר שלא, [טוב מרויח⁵⁴]. והעניין: שחכמה

43	ע"ש ספרי דברים ג, ה, עיי' כו, ה.	46	תקו"ז יט, (גב) וזר ח"ש שפוח
44	רש"י העיר: "והוא לא עניית דעת	לג	תקו"ז ה, ד ד"ה אל,
47	קבלת ג, יט.	48	אחר תורה בבבלי התבואה גרל
49	יחז מחזו תרות שבמסא.	49	טו, תוב
45	אייב כח, יב.		

וַיְהִי כַּשֵּׁן וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן
 וְאֵלֶּיךָ וְאֵלֶּיךָ
 וְאֵלֶּיךָ וְאֵלֶּיךָ

לקט בהר

וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

וַיְהִי כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

אור החיים

וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

אור החיים

וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

אור החיים

וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

וַיְהִי כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

רשי

לקט בהר

וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

אור החיים

וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

אור החיים

וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם
 וְהָיָה כִּשְׁנֵי
 בְּנֵי אִיִּם

עיר במדבר ז נשא

אונקלוס

י וּלְבַרְחַה הַשְׂלֵמִים בְּקֶרֶן שְׁנַיִם אֵילִם
 הַמְּשֻׁלָּה עֲתוּדִים הַמְּשֻׁלָּה בְּכִשִׁים בְּנֵי-
 שֵׁנָה הַמְּשֻׁלָּה זֶה קָרְפֵן נִחְשֵׁן בְּרֶ-
 עֲמִינְדָה: פ יי בַּיּוֹם הַשְּׁנִי הַקָּרִיב
 וְתִנְתָּלָה בְּרִצְעוֹר נָשִׂיא יִשְׁשֻׁבָר: ^ל

לקט בדידי

רשיי

ספק (סס - סס): (יט) הקריב נתנאל בן צוער, אדם ואי אפשר להורג ממנו, ולעלה עכר והאשה על קרב כזה (ולא היה עם על המזבח אלא כוחות נוספים) שגורמנו בקרבתו ועלה ונתנאל, ונתנאלה זו נכנס למקדש אף אצל קריבים, וכן אצל ספק נעשה עוממה, ושבעו שאין המזבח מספק עוממה שהיה עליהם מקודש שנעשו וקודש שבעה המסכן, כי כולם נהרסו עוממי ממש היה, ומה שירך לזכר מספק עוממה אם יש לאו והוא עוממה (כן הקשה המ"א), אלא המזרח נשאל והלל שמי אפשר להורג ולשעור לזכר כפמה, אצל המ"ג הלוי והשואים וכל ימצא לא נעשו לעשרה עד שעהר עוממי נעשה והלל שפיר דרם וכו', וכן ההגות (משה אהרן וכו') שהיה להם עוממה אפי' פרה האדם הדומים שפי' ימי המלואה ומשומה וכן המשנה, כי בן גור נתן המורה ד"ה וי"ש (כ"ל), ותיק מלואהה"ק ר"ס פסח מקם שהל"ך לזכר שאין עוממה ממ נהוגת קודש ממן מורה, וה נכון מלוא, אצל מה שאלתי ק"מ ממדול המפסחים אלא המדול להמנוג עוממה ממ עד א' נניקן שנעשו עליה, ק"מ למה יש הפך זה המפסח נבדלנותק שהיה הכתוב היה עליהם יי משמח ופירש"י על אפי' פרה חגי עוממי ממש שבעה, ונבדל"ר פ"ג שאי כולם עוממי ממש נמה שהרגו עשור"ל העל עכ"ל, אם לא שאלתי ממהל יתירה מן הכתוב על הלויים:

אור החיים

הדרכים הוספו בו ווא"ו לרמז ולמרון אשר צלדיק שמו לזכרון הפשוטות, לעשות לו גדר המעלה גם בלא משיבות השוואות, מה שאין כן כל אשר השואים שהקדים זכרון השואות לעשות נצטוו הוצי' זכרון המורה והמלעות קנינה, זכרון המורה נמנאל נתן אל על דרך חומרי (משלי ד') לקח טוב נחמו לכם, חמלעות קניייה בן צוער"י) שאין הכורה נקראת אלא על ידי יסורין, כך היה דרכה של חורה (נתיבין י"ז), אדם כי נמות צהאל, ואלו כי

אור בדידי

בין עמי, אפי"ר נדב וירד. (ב) ונתנו שספרין הווא"ו יגיד שפלו טיין במחלת פרכה זו בספוק אלקים שבע עוממי ממש, כמו כן ימרון הווא"ו להפך יגיד המעלה. (פא) מלפון אמר.

אונקלוס

עיר במדבר ז נשא

י וּלְבַרְחַה הַשְׂלֵמִים בְּקֶרֶן שְׁנַיִם אֵילִם
 הַמְּשֻׁלָּה עֲתוּדִים הַמְּשֻׁלָּה בְּכִשִׁים בְּנֵי-
 שְׁנַיִם הַמְּשֻׁלָּה זֶה קָרְפֵן נִחְשֵׁן בְּרֶ-
 עֲמִינְדָה: פ יי בַּיּוֹם הַשְּׁנִי הַקָּרִיב
 וְתִנְתָּלָה בְּרִצְעוֹר נָשִׂיא יִשְׁשֻׁבָר: ^ל

רשיי

לקט בדידי

ספק (סס - סס): (יט) הקריב נתנאל בן צוער, אדם ואי אפשר להורג ממנו, ולעלה עכר והאשה על קרב כזה (ולא היה עם על המזבח אלא כוחות נוספים) שגורמנו בקרבתו ועלה ונתנאל, ונתנאלה זו נכנס למקדש אף אצל קריבים, וכן אצל ספק נעשה עוממה, ושבעו שאין המזבח מספק עוממה שהיה עליהם מקודש שנעשו וקודש שבעה המסכן, כי כולם נהרסו עוממי ממש היה, ומה שירך לזכר מספק עוממה אם יש לאו והוא עוממה (כן הקשה המ"א), אלא המזרח נשאל והלל שמי אפשר להורג ולשעור לזכר כפמה, אצל המ"ג הלוי והשואים וכל ימצא לא נעשו לעשרה עד שעהר עוממי נעשה והלל שפיר דרם וכו', וכן ההגות (משה אהרן וכו') שהיה להם עוממה אפי' פרה האדם הדומים שפי' ימי המלואה ומשומה וכן המשנה, כי בן גור נתן המורה ד"ה וי"ש (כ"ל), ותיק מלואהה"ק ר"ס פסח מקם שהל"ך לזכר שאין עוממה ממ נהוגת קודש ממן מורה, וה נכון מלוא, אצל מה שאלתי ק"מ ממדול המפסחים אלא המדול להמנוג עוממה ממ עד א' נניקן שנעשו עליה, ק"מ למה יש הפך זה המפסח נבדלנותק שהיה הכתוב היה עליהם יי משמח ופירש"י על אפי' פרה חגי עוממי ממש שבעה, ונבדל"ר פ"ג שאי כולם עוממי ממש נמה שהרגו עשור"ל העל עכ"ל, אם לא שאלתי ממהל יתירה מן הכתוב על הלויים:

אונקלוס

עיר במדבר ז נשא

י וּלְבַרְחַה הַשְׂלֵמִים בְּקֶרֶן שְׁנַיִם אֵילִם
 הַמְּשֻׁלָּה עֲתוּדִים הַמְּשֻׁלָּה בְּכִשִׁים בְּנֵי-
 שְׁנַיִם הַמְּשֻׁלָּה זֶה קָרְפֵן נִחְשֵׁן בְּרֶ-
 עֲמִינְדָה: פ יי בַּיּוֹם הַשְּׁנִי הַקָּרִיב
 וְתִנְתָּלָה בְּרִצְעוֹר נָשִׂיא יִשְׁשֻׁבָר: ^ל

רשיי

לקט בדידי

ספק (סס - סס): (יט) הקריב נתנאל בן צוער, אדם ואי אפשר להורג ממנו, ולעלה עכר והאשה על קרב כזה (ולא היה עם על המזבח אלא כוחות נוספים) שגורמנו בקרבתו ועלה ונתנאל, ונתנאלה זו נכנס למקדש אף אצל קריבים, וכן אצל ספק נעשה עוממה, ושבעו שאין המזבח מספק עוממה שהיה עליהם מקודש שנעשו וקודש שבעה המסכן, כי כולם נהרסו עוממי ממש היה, ומה שירך לזכר מספק עוממה אם יש לאו והוא עוממה (כן הקשה המ"א), אלא המזרח נשאל והלל שמי אפשר להורג ולשעור לזכר כפמה, אצל המ"ג הלוי והשואים וכל ימצא לא נעשו לעשרה עד שעהר עוממי נעשה והלל שפיר דרם וכו', וכן ההגות (משה אהרן וכו') שהיה להם עוממה אפי' פרה האדם הדומים שפי' ימי המלואה ומשומה וכן המשנה, כי בן גור נתן המורה ד"ה וי"ש (כ"ל), ותיק מלואהה"ק ר"ס פסח מקם שהל"ך לזכר שאין עוממה ממ נהוגת קודש ממן מורה, וה נכון מלוא, אצל מה שאלתי ק"מ ממדול המפסחים אלא המדול להמנוג עוממה ממ עד א' נניקן שנעשו עליה, ק"מ למה יש הפך זה המפסח נבדלנותק שהיה הכתוב היה עליהם יי משמח ופירש"י על אפי' פרה חגי עוממי ממש שבעה, ונבדל"ר פ"ג שאי כולם עוממי ממש נמה שהרגו עשור"ל העל עכ"ל, אם לא שאלתי ממהל יתירה מן הכתוב על הלויים:

בני מאמרי חדשי כסלו טבת, מאמר ה, שרי ביששכר יששכר קמו

קנתה מקומה לדרום ואני רוצה להיות מסובב במצותיך על כן אעמידנה לצפון וזהו דודי צפנתי לך, הבן.

(ב) על פי הדברים האלה נחמד הדבר להשכיל על פי מה שכתב מרן האריז"ל (לקי"ת ויצא מא). יששכר הוא בחכמה, הנה תבין היונים הרשעים רצו לבטל חכמה הקדושה חכמת התורה ולהנביר חכמות החיצוניות חכמת יון (היא קליפת שר המשקים כמו שכתבתי במאמר (ד) הלל והודאה (סימן קט) עיי"ש), הנה נעשה הנס בנר מצוה ותורה אור בכסלו יום הולדת את יששכר היא בחכמה, חכמת התורה,

הבן *.

(* הג"ח

אומר לך פרפרת, תקנו שלשה לשונות בהחאה, רבת את ריבם, דנת את דינם, נקמת את נקמתם, ראשי תיבות ג' לשונות הללו רד"ג, הוא כראשי תיבות דחאים נתנו ריח, (עיי' לעיל מאמר ד סימן עז).

(ג) קביעות ימי הנוכה תמיד בפרשת מקץ, (הנה נתבאר במקומו (מאמר יג) כמה טעמים,

וכאן נכתוב השייך לענייננו מענין קדושת שבט יששכר מתקני המועד הזה), ואען ואומר, דהנה יעקב אבינו כשנאבק עמו המלאך ונגע בכף ירכו (ועל ידי זה נפגם מדת הוד אשר לזה ניתנו ימי הנוכה לתקן מדת הוד על כן ניתנו להודות ולהלל כאשר כתבתי לך כמה פעמים (מאמר ב סימן כג)), הנה המלאך בא לקפרג על מה שאמר (בראשית כח כב) וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך ולא עישר עדיין את הבנים, עמד יעקב אז ועישרו, ונפל הגורל על לוי, שיהיה הוא המעשר קדש לוי, כמבואר כל זה בדברי חז"ל (פרי"א פל"ג) ובתרגום המיוחס ליונתן (בראשית לב כה ב), על כן תבין כזה דבימי הנס דהנוכה שנעשה לתיקון ההוד שנפגם על ידי הס"מ שנגע בכף ירך יעקב, הנה נעשה הנס על ידי כהנים בני לוי, הוא אשר עלה או למעשר קדש לוי, והנה מצאתי בספרי הרב הגדול מו' חיד"א זלה"ה (פני יוד בהעלותך סימן יד) אמר בשם הגדולים, הרי יעקב נדר עשר אעשרנו ב' עישרים היינו חומש, (ומזה למדו בתקנת אושא (כתובות סו:)) המבוכו אל יבוכו יותר מחומש), ואמרו תשלומי החומש הוא יששכר, הנה נתקדשו שניהם לוי לעבודה ויששכר לתורה ב', והנה לפי מה שכתבתי לעיל זמן הולדת

יששכר

בשאר החכמות, אמר (פאר הוור סימן מא) שלקחם רק לרקחות ולטבחות ולשפחות ולאופות להראות יופי הבת המלך היינו התורה שכל החכמות הם שפחות ועבדים אליה ועובדים עבודתה, על כן אמרה לאה אמנו בלדת יששכר עמוד התורה, נתן אלקים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי, ניתן לי מדה כנגד מדה בן כזה אשר ממנו תצא תורה אשר כל החכמות הם שפחות אליה ועובדים עבודתה, הבן.

והנה איפסקא הילכתא (שבת כג.) מוזהר בימין ונר חנוכה בשמאל כדי שיהא מסובב במצות, והנה אם נעשה בהיפוך יהיה גם כן מסובב במצות, אבל להיות מצות מוזהר מצוה ישינה באה מפורשת מסיני הנה כבר קנתה מקומה בימין, ומצות נר חנוכה היא מחודשת שהמציאו אותה חז"ל בבית שני הנה הוא בשמאל, והנה הימין נקרא בכל מקום דרום והשמאל צפון כידוע (עיי' ב"ב כה:), ומעתה אדרוש לך הפסוק הנ"ל כמין חומר, הדודאים נתנו ריח, כדרשת חז"ל הדודאים נתנו ריח טוב בעולם שבסיבתן נולד יששכר, והנה עיבורו בחג השבועות ולידתו בחנוכה בכסלו, על כן נתגלגל הדבר (במין) אשר נולד, על פתחינו כל מגדים, רצ"ל יש לנו על פני פתחינו כל מיני מתיקה היינו מוזהר ונר חנוכה, חדשים וגם ישנים, היינו מצוה ישינה עם המחודשת, דודי (וריעי) צפנתי לך, מוכרח אני להעמיד לך המחודשת בצפון, כי הישינה

(ב) עיי' אייר מאמר א דף קכב, לעיל מאמר ד סימן ל. (* החשבון בתרין העשורין שהפריש יעקב מבניו הוא כד, ויש ב' אופנים ע"פ פלוגתא דאיתא בפרקי דר' אליעזר פרק ל"ו, חז"ל אמר לו המלאך לא כך אמרת לי עשר אעשרנו לך וכו' והלא יש לך בנים ולא עשרת אותם לי, מה עשה יעקב הפריש ארבע בכורות לארבע אמהות ונשתיירו שמונה, התחיל משמעון וגמר בבנימין שבמעי אמו, ועוד התחיל משמעון וגמר בלוי ועלה לוי מעשר קדש לה' שנאמר העשירי יהיה קדש לה', ר' ישמעאל אומר כל הבכורות וכו' חייבין להתעשר ולא עישר יעקב אלא למפרע התחיל מבנימין שבמעי אמו ועלה לוי קדש לה' ועליו הכתוב אומר העשירי יהיה קדש לה' עכ"ל. ועל פי זה החשבון של העישור השני ע"פ התיק שאינו חושב הבכורים מתחיל עוד פעם משמעון וחזור הלילה כמו החשבון הראשון ואינו חושב לוי מפני שכבר הופרש למעשר ואו יוצא יששכר העשירי קודש. וע"פ ר' ישמעאל שחושב גם את הבכורים החשבון הוא כך, אחרי שהופרש לוי הוא ממשיך לחשוב למפרע — שמעון, ראובן, ומתחיל עוד פעם מבנימין ויוצא יששכר העשירי קודש.

ידי צדקה
ל כן תקנו
ומרו גם כן
ין והתבונן.

אובן ביומי
עיבורי כל
ין, אם כן
שבמקצת
פי הקבלה
כ"ה כסלו
נורה יודעי
להאיר אור
מל חכמות
מו לחכמה
מה מצויה,
ורה מנורה
וקא בחדש
התורה.

זו ובקראה
נתן אלקים
אורה יותר
זרה ליעקב
יצה על פי
שלמד גם
שאר

ומד וגם ברמזי. - והוא מציגל יששכר, במד יששכר חסד
 נרם. זהו סוד כשרהייתי עם הארץ. - ומד ואהבני כצאת
 השמש. - ומד ומיכב אם ספרא. - ומד ומכסתי בשמיכי.
 - רוא דקריאת שבע כ"ה אמתו, שיצאה נשמתו באחד. -
 ומד לא נשאר עד אחד. כי צמתי חסר אחד. - ומד הי"ש
 פיה, בנימסריא רביי עקיפיה. ומד ומאמר אין, מילתא
 דמשתמע לחרי אפי. יש, אבל לעת עתה אינו. - וגם הפד
 שהוא יתכן ארמיית. ומד 'מה יקרו ישיב יאל, ר"ת ארמי.
 שהיה בן גרים, ומיכן נגי'ה ארמיית, כי כל גרים באים מן
 מוד קליפת נגה, במוד אב' המון יונים צמתי'ה, צמפתי נגה:

הואץ ושרויא מלה אומא, ראה משה שנוצצו של רבי עקיבא בא לעולם כאומר
 הפקק, כמיש רי"ל (מהדרין דף צ"י נשיב) מניי בנים של ספרא למד
 תורה ברכים ומנו ר' עקיבא, (כדאיתא הרייות דף י' נשיב) שנדולה עבירה לשמה,
 שמון שבע בעולות שבעל אותו הרשע, מכשילה שלישי דאיתמר נביה שכב (שופטים
 ה כ"ט, בלשון נקרה, בא נוצצו של רבי עקיבא. וזהו סוד ומסרא נם כרנלי (שופטים ד
 וסו), ר"ל עבור שבע שכב בין רגליה, עבור זה נם לשם, ויעל יצא לקראתו (שם ד
 יח), הוא ברזא דהכמתא שיצאה לאה לקראת יעקב (בראשית ל סו), ויצא מסנה אז
 יששכר (שם שם יח), כן נם כן ביצאה זו שיצאה יעל לקראת ספרא, יצא מסנה רבי
 עקיב' שהוא היה מניי יששכר יודעי בינה לעתים (רבי הימים א' יב לפ), לכן אמר
 רבי עקיב' כשרהייתי עם הארץ, אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור
 (כדאיתא בפסחים דף מ"ט נשיב), במד יששכר חסד נרם (בראשית מט יח) כדברי
 הרקנפ פרשת ויחול: והנה סוף השירה על ספרא אמרה (שופטים ה' לא) כן יאבדו
 כל איוכך ה', ועל רבי עקיבא אמרה ואהבני כצא' השמש כנבורתו, שרמזה על
 משה רבינו דאיתמר נביה שיקרא את האהל והיה כצאת משה מן המחנה (שמות לג
 וז), רק שמשה הוא סוד תורה שככתב, אבל רבי עקיבא הוא סוד תורה שבעל פה,
 כנבורתו דיקא שדיא מסיפרא דנבורת, וזהו סוד ומכסתי בשמיכי, ואמר ר' יהודא
 חזונו על כל המקומות ולא מצינו עוד מלת שמכי'ה, אבל אמר הקי"ה שמי כה
 משיד עליה שנתכוננה לשם שמים (כדאיתא בלקיט עמוד פ' ושופטים רמז ס"ד).
 וזה דמלה על סוד רבי עקיב' שיצאה נשמתו ככה אתוון דיהודא, לכן אמרו לא
 נשאר עד אחד (שופטים ד וסו), רמז על רבי עקיבא שיצאה נשמתו כאחד
 (כדאיתא בכרכות דף ס"א נשיב), ולכן אחמר (שם נשם יש) כי צמתי חסר א'

ה' שראא כרוח הקודש שבימי ספרא ישלם נמול ה' לאויביו, ויש בעת ההיא
 לאמר, רמז על אותו פסוק (שופטים ד ז) והוא שפטה את ישראל בעת ההיא, וכתיב
 והוא, שהיא היתה אחת משבע נביאות שנמדו לישראל (פגלה י"ד ע"א) לקביל ז'
 דרנין דקדושה, ודבורה היא לקביל דרנא דמשה שהוא תפארת, לכן אמרה אפס
 כי לא יתיה תפארתך על חודך (שופטים שם), לכן כתיב ההוא, שהיא היתה
 לקביל דרנא דמשה. ועל זה התפלל משה למה ולדושה ולדאות נקמה בשונאיו,
 ויש מאחר שאמה החלות להראות בשעת קריעת ים סוף את גדלך, כמיש (שמות י'
 לא) וירא ישראל את חיד הנדולה, ואת ירך החוקה, כמיש ימוכך ה' תרעץ אויב
 (שמות ט"ו וז), אשר מי אל בשמים וכארץ אשר יעשה כמעשך, שבפעם אחת
 יצאו מכולם נשמותיהם כמו שונאמר (שם שם ז) נשפת ברוחך, שככה אחד שיצא
 מפני, יצא מכולם נשמותיהם, וכן כמנחכ, וכן לעתיד כנוג ומנוג. וזה נרמז כמעשך
 בימי מנחכ, נבורתיך בימי נוג ומנוג, לכן אמר יעשה כלשונו עתיד. ועל זה ביקש
 מאחר שהחלות להראות לי נקמה בפרעה וחילו ועדיין לא שלמת, אמרתי נא
 וכמלת אנבריה בחיפך אחוון נרמז שם ענין הערכי'ה, שנתן הקי"ה נחל קדושים,
 שנעשה הנחל קישון ערב בדבר, ורצה משה לאמת הערכות ולימן לשל של ים מה
 שנתחייב לו, הפך אנבריה תמצא מן ערב, אנבריה נא רצה אני לשלם עתה
 הערכות, ועל ידי יתקיים תשלומין של ערכות מאחר שהחלות להראות לי, ומלת
 להראות בנימסריא תרמי'ה, שהוא סוד מרכי"ה שלמי'ה, ומאחר שהחלות להראות
 לי מרככה שלמה דאיתמר מן ויסר את אופן מרככותיו, לא אמר אופני
 מרככותיו, אבל אמר אופן כלשון יחיד, שכאיתו אופן תלוי כל המרככות, והוא
 תרמי'ה חשבון מרכי"ה שלמי'ה של ספרא אחרא, במלת תרמי'ה נוסריקון השני
 מ"אות ריכב כ"חזור שגפדע בימי ספרא. השיב הקי"ה רב לך, אותו ניצוץ של ברק
 הוא שלך, ולכן נקרא כן אכינונים שהוא היה ענין מן נביאים של ישראל שתיקן
 לישראל וידי נונים (תהלים צ"ג ט"ז ע"ב ע"ב), נרמז לנו לחיות כנונים ה', לכן אל
 תוסף דבר:

אופן פה

רצה משה ציכנס צארץ ישראל שראא רבי עקיבא שהוא
 סוד תורה שבעל פה בימינו. - רבי עקיבא הוא מניי בניי ש'
 ספרא, מכשילה ג' של יעל. - סוד נדולה עבירה צמפתי.

שניקק העולם היא כשבל התורה, כמ"ש כה אמר ד' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי (ירמ' ל"ג) ותנאי התנה הקב"ה עם מעשי בראשית, אם יקיימו ישראל את התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו, לכן נחשבים ישבר וכולון כעמודי העולם, ושניהם כאחד מקימים את העולם. וכיו"ד סי' רכ"ז נפסק הדין, שמי שאינו יודע ללמוד בעצמו, או שהוא טרוד בעסקי פרנסתו וקשה לו ללמוד בעצמו, מחויב להחזיק בידו לומדי התורה ויהא נחשב לו כאלו לומד בעצמו ב.

מ ע ש י ל מ ל ד

(ב) והפליג מאד בשבח מחזיקי התורה הממשיל עליהם את המשל הזה. שר אחד מצביא ה"י לו עבד אחד נאמן מאד במלאכתו להלחם בשונאי אדונו, ובגודל אהבתו לאדונו עשה בעצמו את החצים וילחם בם. ויהי כאשר ספר תמו לו חציו בתרמילו, נגש לאדונו וישאלהו, איך שכלו לו חציו ויוכל להשיג חצים שאחריים עשאים, אם יקחם לירות במו, ויהתל בו אדונו ויאמר לו, מאי נ"מ. באיזה חצים שתמצא הנה את השונא והיו נוצח במלחמה.

כן הדבר ממש, כל ימיו של האדם בעוה"ז הוא כעין מלחמה עם היצור. הכנים שנאדם מוליד ומלמד לעבודת ד', הם דוגמת חצים. כמו שנאמר, תהלים קכ"ז, כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, וכשאינו לו בנים של עצמו, מהתכו מאד שיחזיק בממונו אנשים אחרים לעבודת ד', וכשתנוצח המלחמה בודאי גם על שמו חקרא, כי הוא דוגמת הלוחם בחצים של אחרים, ובכמה פרטים חצים כאלו טובים הם מחצים של עצמו, כי בקשת וחצים של עצמו שהוא לחם, פעמים שלא נעשו כיצד בדיוק, אבל בחצים של אחרים יכול להפיש ולהשיג חצים טובים, כי בעולם בודאי יש חצים טובים שנעשו כחוגג, וכן הדבר בעניינגו, בנים של האדם אין ביכולת האדם לבחור, ואיזה בנים שנותנים לו מן השמים הוא מוכרח לקבלם, ולפעמים יש בנים שלא רק שאינם עוזרים לו להלחם, אלא אף עוזרים לצדו, והוא דוגמת קשת רמיה שהקשת מורה לעצמו של הלוחם, משא"כ כשהוא לחם מלחמת ד' ע"י אנשים אחרים, דהיינו אם הוא מחזיק תורה, הוא יכול להפיש אנשים גבורים לחזמי המלחמה כהוגו.

השתדל תמיד להבליט ביוחד את גודל היותו של התורה ליישובה, ולא הפליג בנחיצות החוקת בני הישיבה, וכה אמר לגדיב אחד בעיר גראונע, כשהלה נשאל להרים תרומה לועד הישיבות: "מכיון שזקביה עור לכבודו, על כבודו לדעת איך ובאיזה אופן להעזר". וכה למד דעת את העוסקים בעוד הישיבות, שאין מן הצורך להפציר בנותן, אם תהיה לו זכות או נטח יתן בעצמו, ובחיותו במוסקבה בכיתו של גדיב אחד מפורסם, שהיה תומך ביד גדיבה

שניקק העולם היא כשבל התורה, כמ"ש כה אמר ד' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי (ירמ' ל"ג) ותנאי התנה הקב"ה עם מעשי בראשית, אם יקיימו ישראל את התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו, לכן נחשבים ישבר וכולון כעמודי העולם, ושניהם כאחד מקימים את העולם. וכיו"ד סי' רכ"ז נפסק הדין, שמי שאינו יודע ללמוד בעצמו, או שהוא טרוד בעסקי פרנסתו וקשה לו ללמוד בעצמו, מחויב להחזיק בידו לומדי התורה ויהא נחשב לו כאלו לומד בעצמו ב.

מ ע ש י ל מ ל ד

(ב) והפליג מאד בשבח מחזיקי התורה הממשיל עליהם את המשל הזה. שר אחד מצביא ה"י לו עבד אחד נאמן מאד במלאכתו להלחם בשונאי אדונו, ובגודל אהבתו לאדונו עשה בעצמו את החצים וילחם בם. ויהי כאשר ספר תמו לו חציו בתרמילו, נגש לאדונו וישאלהו, איך שכלו לו חציו ויוכל להשיג חצים שאחריים עשאים, אם יקחם לירות במו, ויהתל בו אדונו ויאמר לו, מאי נ"מ. באיזה חצים שתמצא הנה את השונא והיו נוצח במלחמה.

כן הדבר ממש, כל ימיו של האדם בעוה"ז הוא כעין מלחמה עם היצור. הכנים שנאדם מוליד ומלמד לעבודת ד', הם דוגמת חצים. כמו שנאמר, תהלים קכ"ז, כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, וכשאינו לו בנים של עצמו, מהתכו מאד שיחזיק בממונו אנשים אחרים לעבודת ד', וכשתנוצח המלחמה בודאי גם על שמו חקרא, כי הוא דוגמת הלוחם בחצים של אחרים, ובכמה פרטים חצים כאלו טובים הם מחצים של עצמו, כי בקשת וחצים של עצמו שהוא לחם, פעמים שלא נעשו כיצד בדיוק, אבל בחצים של אחרים יכול להפיש ולהשיג חצים טובים, כי בעולם בודאי יש חצים טובים שנעשו כחוגג, וכן הדבר בעניינגו, בנים של האדם אין ביכולת האדם לבחור, ואיזה בנים שנותנים לו מן השמים הוא מוכרח לקבלם, ולפעמים יש בנים שלא רק שאינם עוזרים לו להלחם, אלא אף עוזרים לצדו, והוא דוגמת קשת רמיה שהקשת מורה לעצמו של הלוחם, משא"כ כשהוא לחם מלחמת ד' ע"י אנשים אחרים, דהיינו אם הוא מחזיק תורה, הוא יכול להפיש אנשים גבורים לחזמי המלחמה כהוגו.

השתדל תמיד להבליט ביוחד את גודל היותו של התורה ליישובה, ולא הפליג בנחיצות החוקת בני הישיבה, וכה אמר לגדיב אחד בעיר גראונע, כשהלה נשאל להרים תרומה לועד הישיבות: "מכיון שזקביה עור לכבודו, על כבודו לדעת איך ובאיזה אופן להעזר". וכה למד דעת את העוסקים בעוד הישיבות, שאין מן הצורך להפציר בנותן, אם תהיה לו זכות או נטח יתן בעצמו, ובחיותו במוסקבה בכיתו של גדיב אחד מפורסם, שהיה תומך ביד גדיבה

שניקק העולם היא כשבל התורה, כמ"ש כה אמר ד' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי (ירמ' ל"ג) ותנאי התנה הקב"ה עם מעשי בראשית, אם יקיימו ישראל את התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו, לכן נחשבים ישבר וכולון כעמודי העולם, ושניהם כאחד מקימים את העולם. וכיו"ד סי' רכ"ז נפסק הדין, שמי שאינו יודע ללמוד בעצמו, או שהוא טרוד בעסקי פרנסתו וקשה לו ללמוד בעצמו, מחויב להחזיק בידו לומדי התורה ויהא נחשב לו כאלו לומד בעצמו ב.

מ ע ש י ל מ ל ד

(ב) והפליג מאד בשבח מחזיקי התורה הממשיל עליהם את המשל הזה. שר אחד מצביא ה"י לו עבד אחד נאמן מאד במלאכתו להלחם בשונאי אדונו, ובגודל אהבתו לאדונו עשה בעצמו את החצים וילחם בם. ויהי כאשר ספר תמו לו חציו בתרמילו, נגש לאדונו וישאלהו, איך שכלו לו חציו ויוכל להשיג חצים שאחריים עשאים, אם יקחם לירות במו, ויהתל בו אדונו ויאמר לו, מאי נ"מ. באיזה חצים שתמצא הנה את השונא והיו נוצח במלחמה.

כן הדבר ממש, כל ימיו של האדם בעוה"ז הוא כעין מלחמה עם היצור. הכנים שנאדם מוליד ומלמד לעבודת ד', הם דוגמת חצים. כמו שנאמר, תהלים קכ"ז, כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, וכשאינו לו בנים של עצמו, מהתכו מאד שיחזיק בממונו אנשים אחרים לעבודת ד', וכשתנוצח המלחמה בודאי גם על שמו חקרא, כי הוא דוגמת הלוחם בחצים של אחרים, ובכמה פרטים חצים כאלו טובים הם מחצים של עצמו, כי בקשת וחצים של עצמו שהוא לחם, פעמים שלא נעשו כיצד בדיוק, אבל בחצים של אחרים יכול להפיש ולהשיג חצים טובים, כי בעולם בודאי יש חצים טובים שנעשו כחוגג, וכן הדבר בעניינגו, בנים של האדם אין ביכולת האדם לבחור, ואיזה בנים שנותנים לו מן השמים הוא מוכרח לקבלם, ולפעמים יש בנים שלא רק שאינם עוזרים לו להלחם, אלא אף עוזרים לצדו, והוא דוגמת קשת רמיה שהקשת מורה לעצמו של הלוחם, משא"כ כשהוא לחם מלחמת ד' ע"י אנשים אחרים, דהיינו אם הוא מחזיק תורה, הוא יכול להפיש אנשים גבורים לחזמי המלחמה כהוגו.

השתדל תמיד להבליט ביוחד את גודל היותו של התורה ליישובה, ולא הפליג בנחיצות החוקת בני הישיבה, וכה אמר לגדיב אחד בעיר גראונע, כשהלה נשאל להרים תרומה לועד הישיבות: "מכיון שזקביה עור לכבודו, על כבודו לדעת איך ובאיזה אופן להעזר". וכה למד דעת את העוסקים בעוד הישיבות, שאין מן הצורך להפציר בנותן, אם תהיה לו זכות או נטח יתן בעצמו, ובחיותו במוסקבה בכיתו של גדיב אחד מפורסם, שהיה תומך ביד גדיבה

פסוק חיים ויקח על התורה פס

7 וזאת הנהגה כי טוב ואת האהבה כי נעמה ויש שכמו לפסול הנזל (כ"ש פס)

וכרש"י ויש שכמו לפסול הנזל ויקח על התורה בעולם הזה, כשכביל למצוא מנוחה כראי לפסול עול התורה בעולם הזה, מ' ע' ש' י' ל' מ' ל' ד'

הנה לפי מה שנתברר בעת בעריה צרות ומצוקות, עד שאין לך יום שאין קללתו מרובה מחבתו וממש צרות משכות ובאות כבתר, וכל הסיגמים שאמרו חז"ל במתהווין בפרק חלק לענין חבלי משיח כמעט נתקיימו בנו כולם, ועל כן עלינו להתחזק בתורה ובחסד בכל היכולת כדי שמה"י נצילים מחבליהם הללו ונפנה לביאת הגואל בבי"א.

ובפי"א שמעתי מפני הקדוש, שמפנין שחתמא ר"א אמר בלשון "יעסקו" בתורה וגמיה, שפעל מנה, שצריכים לעסוק בהו כמו אדם העוסק בעסק, ומי שרוצה להתעשר לא יסתפק במסחר וקנין שעה אחת ביום, אלא ישים כל מעשיו בו, כן הוא בעסק התורה לא די רק לעסוק בתורה בדרך עראי אלא צריך לשים לילות נימים בלמודה ועיונה.

וכן אנו מברכים בכל יום, "לעסקו" בדברי תורה, הנהגה ג"כ כגיל, ומפנין שהתורה היא חרדי בפני פורעניות ואנוני מנני ומצלי, ממילא טוב שצריכים להתעסק בה בהמדידות ובקביעות.

מה טוב ומה נעים גורלו של איש יהודי, כן עם נכר הנעור משנתו אינו יודע מה שעליו לעשות ולאן לפנות, ואילו אדם מלשדאל מכירן שהוא מעביר שנה מענינו, כבר שולחן ערוך מפורש לפנינו ויודע מה שעליו לעשות, ובפעם אחת דבר בשבחו של בן ישראל, המחיל מהאלפא בימא ועובר לסדרו, מסדרו לחומש ואח"כ לגמרא עד שמוגיע להבין סברתם של ענפי תרות שלנו מפרשי התורה הראשונים והאחרונים, ואילו כן עם נכר חכמתו מצומצמת, אינה מקורית, אינה נמשכת ממעין ורק מבודות נשברים.

ופעם הפליג מאד בשבתם של לומדי תורה בוגמנו, וספר עיי משל נמרץ בשם גאון אחר, הדבר דומה לשר שנסע על הים באנית מרוץ מהתורה ומשוללת, פעם אחת רצה השר לראות את המלוכה המסבבים מרצת האני, הוריהוה לתחתית הספינה, מקום שם המכונות והגלגלים סובבים במרוצתם בקול המולה, והנה בראות השר שהחרדים שמה שחרדים מן העשן והקיסור, וגם המשורתיים והעובדים שמה חשך משחור הארם, וידיהם מוללכות בנפש ובשמן, ענה ואמר, כי לא נאה לספינה מהדרה כזאת, המשוכללת בחרדים גאים ורודפים ימים, שבהתחתית ימצאו חרדים עם כותלים שחרדים, וכי מנהיגי הספינה ילכו בהגדרים

פסוק חיים ויקח על התורה פס

לחוציא פרות, ככתוב ורק תבואות כבח שור, והחמור דרכו לשאת עליה את התבואה שהוציאנו בכר מן האדמה.

וכן הוא במלמוד תורה, מקודם צריך לחיות מהעמלים לזכרון את דברי התורה, ואח"כ צריכים להעמיס את הדברים על לבו לכל יומיו ומנו כמי ימי חייו, לחזור עליהם פעמים הרבה שלא ישכחו ממנו, ובה נשתבח שבש ישכר, יודעי בניה לעתים, שמתהלך יגעו בלמוד התורה ואח"כ תעמיסו עליהם את עול התורה, ככרש"י ויש שכמו לפסול, עול תורה פ.

מ' ע' ש' י' ל' מ' ל' ד'

לעולם הבא, גודלו הורו נבחרים לדון את דורם, כי ערך כל מצוה הפסד עברה נמדדים בהתאם לתנאי הזמן והמקום, עברה שהייתה לפניו המורה ביותר, יכולה היום להיות קלה בערכה, ובשביל זה נזן המפקיד הזה לגודלו הדרו שהיו חיים באותה סביבה ובאותו זמן.

כשהמגיד גמר שיהיו עם אורו מהחבורה על רגליו ובדמעות על לחייו פנה אל המגיד: רבי, תאילי ואחא תהיה שופטי, אנא אמר לי מיד פסק דיני, אנא הורני כדת מה לעשות, כל זמן שהיוני בעולם הזה עוד אוכל לחזור בתשובה מה שא"א אחרי מותי, שם יהיה כבר מאוחר, בהוינת מעוות לא יוכל לחקו.

ג' ולמדו התורה וקיימה לא רק שמעמידים את העולם, אלא שגם מצילים מחבלי משיח, וביחוד בימינו אשר הצרות מתרבות מיום ליום, עלינו לחזיק עוד ביותר במעוז התורה, כמאמרם ז"ל בהדוא"ן, שאילו תלמדוהו את ר"א הגדול, מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח, אמר רבם, יעסקו בתורה ובממילות תפלים, ולבאורה כליום לא ידעו שמצוה מנני ומצלי, וכל ישראל הלא עוסקים במצות המיד? וגם למה השיב להם, רק על שני דברים אלו?

א' הענין, דכה הדין נמשל ממש כמו אש, ודרך האש כשמתגברת באיזה מקום חליה בזה, אם התפשטה מעט, מועיל אף מעט מים לכבותה, אבל אם מתגברת הרבה צריך להביא מכלי אש, ואם התבערה ללהב יצאה עד שתקיפה את כל העיר בבי"א, או צריכים להביא מכלים ממהרה.

כ' הוא הענין בכח הדין, כשאנו מתגבר כי"כ מועיל איזה זכות של מצוה לעכבו, אבל כשמתגבר הרבה אין מועיל זכות של מצוה, ולזה התלמידים של ר"א שהיו ג"כ חנואים, שר"א שיתגבר לפני הוא משיח צדקני כח הדין כי"כ על העולם, והצרות התרבינה עד שלא תועיל אז שום זכות לעכב את כח הדין, שאילו מה יעשה זכר, והשיב להם אף שתאמת אתם, שמפני גודל כח הדין לא יועיל אז שום זכות מצוה, אבל נשאר עדיין צעה לזה, הוינו שיעסקו בתורה ובגמיה, שוכות התורה והחסד תועיל אף בעת צרה כזו.

ונעמכות בעולם שכולו טוב. הסוחר החכם אינו מדקדק בנחיות כעת שהוא בדרך, אדרבה משתדל הוא לקמץ מהוצאותיו בשביל לקנות סחורה ביושר, למען ירויח כשישוב לביתו.

כן אנשי שכס ישבר, כלומר בעלי התורה, צריכים לשים כל מעייניהם לרכוש להם חיי הנצח הבאים עי"י למוד התורה וקיום המצוות, וכל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול מלכות ודרך ארץ, כלומר מן השמים יעוררוו לנשם שאיפותיו כחיים להגדיל תורה ולהאדירה.

מ ע ש י ל מ ל ד
ישנים משוהי שמן ונפט. עם ידים מזהמות ופנים שחורים, וגור אומר להציא משם את האנשים המפוזמים הללו, לרחצם ולהלבישם בגדי שש לבנים. ולסגור על מסגר את החדרים עם האכונות והגלגלים, עד אשר יכבסום היטב וינקו. כמתכונת החדרים המיועדים לנוסעים במעלות הספינה... ומאליו מוכן שתעמיד כל קיומה של הספינה והנוסעים בסכנה גדולה.

הנה ידוע כי כל קיום העולם, ואפילו השמים היפים הוא רק בשביל ישראל השופים השחורים, היושבים בבתי מדרשות ועוסקים בתורה. המת קברניטי הספינה. מלחי' וחבלאי', ובמאמר הנביא ישעיה', ואל זה אכנס, אל עניי וננה רוח תודר על דברי. ובשביל זה עלינו לכבד מאד את לומדי התורה בבגדיהם הקרוצים והמטולאים. יען כי עליהם העולם עומה, וכמו שכתבו הסיקי. שאלמלי ה"י העולם בכל מתורה אף רגע אחד מיד הייתה מתבטלת כל הבדיאה.

ועל דבר הנחיצות ללמוד המוסר בישיבות. אמר שוה נחזי' מאד להגדיל הרצון והחשק ללמוד התורה. וכמו החולה שאין לו חשק לאכילה. נוהן לו תרופא סמי רפואה לשתות איוו טפות קורם האכילה. אבל כלום יתרפא ברפואה הלוא, אם לא יסעד לבו בלחם ובבשר אח"כ? כן הדבר במוסר. צריך האדם לעיין בחשבונו עם נפשו. אבל עליו לשקוד על למודו אח"כ. כי זה כל האדם.

(ד) וכה ה"י מפרש את הפסוק במשלי ח' כ"א. להנחיל אוהבי יש':
בנוגה שבעולם. אם איש חיל מוסר נפשו בעד כבוד המלך, המלך מעניק לו את הצטיינות. עשוי' נחושתי. כסף או זהב. לעגודו על חזהו. לאות כי המלך חפץ ביקרו.

האות הזאת מעפר יסודה. כי כשם שהברזל מעפר יוקח. כן חזוב וכל מיני המתכות בעפר יסודם, ומה המלך בעצמו. ג"כ עפר, כי עפר אתה ואל עפר תשוב. אבל הקב"ה מכיון שהוא בעצמו נצחיי, לכן משכורתו ג"כ נצחית. וזוהי פירוש הכתוב. להנחיל אוהבי יש, אות הצטיינות שאני נוהן לאותה. ישי' כלומר חי וקיים לעד ולעולמי עולמים.

ש מ ר ת

את יעקב איש זכיתו כאו. (א' א)
לכאורה המשפט הזה מיותר, אחרי אשר כבר הודיעה התורה שמות בני ישראל הבאים מצרימה.

אלא ללמדנו בא, שהשבטים לבדם לא היו מסכימים להגלות יחד את כ"ב למצרים, המפורסמת לערות הארץ בנמוסי' והתהנותיה, כי צריכים היו להשוש פן ילמדו ממעשיהם אחרי אשר יתערבו בהם. אבל מכיון שגם יעקב אביהם הלך אהם, לכן נאותו גם המה לרדת מצרימה, כי השפעת האב עליהם להצילם לבל יסמנו בניו ולכלי ללמוד ממעשיהם. וזוהי שהודיעה התורה, "את יעקב איש זכיתו כאו" מכיון שגם יעקב הלך אהם, הלכו גם המה כלב ישר נכון ובמותו, כי זכות אביהם והשפעתו תעמוד להם א.

ותחיון את הילדים. (א' יח)
התורה מציינת את החסד שהמילדות עשו את בנות ישראל, כי הלא ה"י ביכלתן לצאת ידי שמים וידי המלכות, ולפירוש מלחיות עוד מילדות. ורק מפני שהיו יראות, פן ימנה פרעה נשים אחרות למילדות והשפעתה לעצת פרעה מיראת, ע"כ התחסדו עם בנות ישראל ומסרו

מ ע ש י ל מ ל ד
הערת המסדר:
(א) ומכאן יש ללמוד זכות על חלק גדול מהמהגרים לאמריקה, שרובם עובי את הוריהם מעבד לים ובגפם באו הנה, ובמשך הזמן קימו בנפשם, "שכחי עמך ובית אביך" והשפעת המדינה החדשה וחו מקום על יושביו גרמו לכן, שלמדו מהמקלקלים שבשבתיהם. ד' ירחם עלינו ויחיש עת גאולתנו ופדות נפשנו.

וכפי שידוע. התכונן רבינו הח"ח זצ"ל שנים מעטות לפני הסתלקותו לעלות לאה"ק יחד עם כ"ב. ומרן הגדו"ע זצ"ל ה"י מפציר בו בשם כל ראשי הישיבות, לבל יסע. כי ה"י חושש לקיום הישיבות, ושלא יתמוטטו חיליה יסודות הדת, אשר הח"ח זצ"ל מסר נפשו עליהם. והח"ח השיב אמריו להגדו"ע זצ"ל. כי לעת זקנתו כבר אין בכחו ללחום מלחמת הדת, וכי לא יגרום חיליה שום היזק לישיבות ולשאר עניני הדת בנסיעתו זאת. או אמר לו הגדו"ע זצ"ל. כי מרן ר' ישראל סלנטר ה"י רגיל לומר. כי מכיון שהסבא יושב אצל השולחן איז כל המסובים נוהגים מנהג דרך ארץ...

מסות המדרש
שבת שבי רבי לקוח
מנחת דאיה שבת שם
ש"ט ח' פס"ד פ"ב
(מסות חזקה) ג' ל"ש
ערוך השבת
הרבא תשצו

מפרישין בין יד ליד ודבר אחר עליה למרום שבת שבי
בנהג שפעולם הנכנס לקדינה נוטל דבר שאין עין פני
המדינה עליו ומשה עלה למרום ונטל את התורה שהיו
הכל נושאין עליהם עליה הוי עליה למרום שבת שבי
לכול מפני ששבת אותה נטלה חנם תלמוד לומר (שם שם)
שם) לקחת מתנות באדם בלקיחה נתנה לו וכול יהא חיב
לתן לו דמים תלמוד לומר 'מתנות' בפתחה נתנה לו

ושני טפחים היו מפרישין — מובילים באורך הלוחות, באמצעם — בין יד — מוסרם הקב"ה.
ליד — מקבלם משה, 'ומשם נטל משה קריג החד' (לחן מו, ה), מן הקדמה הידירה הוא אל ה', פנים אל
פנים, ודחי הקריבה הידירה ששלט משה להתקרב אל פני ה' למעלה מכל כריה (נפיש), ועוד, שהרי בשעת
מסירת הלוחות זו עשו ישראל את העגל, ומיר, 'ליון שעשו ישראל אותו מעשה בקש הקב"ה לחוספן מידו של
משה, ונברה ידו של משה וחטפן ממנו' (ורוש' תענית ד, ד), 'ויאחז בלוחות ושברו' (נחמה עקב, יא, ועיניש
המאמר הזה של רבי ברכיה זה, בתוספת זו), מן הטעם והאמור שם, ולחן מו, א, עיניש, שבהשבר הלוחות
נקרעה 'הכתובות' שכן ישראל והקב"ה, ולא יעשו ישראל על מעשה העגל כאשר אש שזנתה אלא
כפניה, ודחי הגבורה של משה ששלט ועשה זה כלוחות מירי ה' ומפני המדרש, והו': 'עלית
למרום שבת שבי לקחת מתנות באדם', והעלית והחזקת וניצחת עד יושב מרום ושבת משם קריג הוד
שלא זכה לכך שום אדם, ולקחת הלוחות שנתן לך הקב"ה עבור בני האדם.

דבר אחר: 'עלית למרום שבת שבי לקחת מתנות באדם', כך ירד הכתוב על משה: כנדהג
שבעולם, הנכנס למדינה — עליו — ורצה ליטול לו משם איזה חפץ, הרי זה — נוטל דבר שאין
עין בני המדינה — נשואת — לקחתו להם, שאילו דבר שבי אזה מדינה עצמה חפצים
בו ונחמים בו עיניהם תמיד להשיגו עליו (מיש), שלא יבוא אחר ויטלו, לא יוכל זה לישלו בחשאי
ובגניבה, אם לא שלגם יגבר עליהם רשבה מהם מה שחפץ (ורוש), ומשה עלה למרום ונטל את
התורה שהיו הכל נושאין עליהם עליה, שהתורה היא חפץ שעשועיו וכלי אומנותו של הקב"ה
מעולם, מלפני הבריאה (עי' ב"ר א, א, ז), וכל מלאכי מעלה חפצו בה, שלא יתנה ה' למשה וישראל אלא
להם, ומשה נאבק בהם בויתו וניצחם שיטול הוא את התורה (שבת פא, פט, וראה עוד פשיטא ה'), הוי
— אומר, זה שאמר הכתוב: 'עלית למרום שבת שבי', נעלית, משה, על מלאכי המרום.
והזכיקת עמם והייתו ידך על העליות, וצאת בנצחון ממלחמה זו והתורה שבויה מהם כיד: ועיניו —
יכול — אני לומר כי — מפני ששבת אותה — כשבי מלחמה, הוי — נטלה חנם — שלא
בקיניו של משה ומתן ובתמורה וברצון בעליה הראשונים, אלא כחפץ שבי בלחמה, תלמוד לומר —
למשה, בקיני גמור בלוקח מקח במשא ומתן ומשלם מיניעו (עי' רי"ט), שהיה שלו בהסכמת הכל (מיש),
שלבסוף גם המלאכים 'החיו לו להקב"ה' (שבת פט), שיתלנה משה וישראל: ועיניו — יכול — אני
לומר שמשנה — יהא חייב ליתן לו — להקב"ה — דמים, בתמורת מה שלקח במקחו זה, ומעתה
גם אם יתן או אם כבד נתן את תמורתה הרי אינה בירו אלא כדבר הנקח מבעליו ברמים, 'ונשענה שאדם
מוצר — חפץ ברמים — הוא מיצר — על כך, שמפני דחיקו וצורך תמורתו מכר את החפץ, הוי —
תאמר, אי כאן כן' (לחן ג, ב, עיניש), תלמוד לומר: 'מתנות', כמתנה נתנה לו, וכל 'ונתן מתנה,

באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגע במשה עשה בו
הקדוש אמר ברוך הוא קלקטיון של פניו של משה דומה
לאברהם אמר להם הקדוש ברוך הוא אי אתם מתפישין
הימנו לא זהו שיתרם אצלו ואכלתם בתוך ביתו אמר
הקדוש ברוך הוא למשה לא נתנה לך תורה אלא פירות
אברהם שנאמר לקחת מתנות באדם ואין אדם האומר
פאן אלא אברהם שנאמר (יהושע יד טו) 'האדם הגדול
בענקים, הוי ומשה עלה אל האלהים',

ואין קדוה, אלא אבות שנאמר (מכה ו, ב) 'שקמו הרים את
ב, יוקרא אליו ה, מן הקר לאמר' פירות קדוה,
מלאכי השרת לפגיע במשה, וחשש משה ואמר: 'שמא יסרוני בגל מותם' (שבת פא, עיניש),
שכמאק קשה עמו עם כל אחד ואחד מהם (עי' פס"ד כ, ה), עד כי — עשה בו הקב"ה — את —
קלסטרין — תואר ודמות — של פניו של משה דומה לאברהם, וכך — אמר להם
הקב"ה: הכי — אי אחס מתביישין הימנו, הכי — לא זהו שירדכם אצלו ואלתם בתוך
ביתו, ושם עמדתם כרות ופדו מפניו, מרוב מרת צדקתו וחסרו עמכם לאורח אתכם בביתו (עי' ב"ר מתי,
ח): ומשנכעו המלאכים בכך (ועי' פשיטא שם), אמר הקב"ה למשה: לא נתנה לך תורה, אלא
כוחות אברהם, והוה — שנאמר — בפסוק הנדרש כאן: 'לקחת מתנות באדם', משה, זכית
וניצחת לקחת את התורה, נגד רצון המלאכים, כוחות 'אדם', ואין 'אדם' האומר כאן — רמז
— אלא — אל — אברהם, שנאמר: 'יושם תבונן לפניו קיית-אוצו, האדם הגדול בענקים
הוא', ופירושו, כאשר שנינו (מס' סופרים כא, טו): 'זה אברהם אבינו' (עיניש), הוי — אומר, זהו
שנאמר כאן בפירושנו: 'ומשה עלה אל האלהים', עלה ונעלה והתגושש וניצח וידו על
העליות, עם הקב"ה ועם מלאכי האלהים (ועי' פס"ד, ועיניו מיד בדרשה הבאה, ועיניו בעיני שחבון כבן
כרשה אחת).

ב. 'ומשה עלה אל האלהים, ויקרא אליו ה, מן הקר לאמר', לפי פשוטו יתפרשו סדרי
הדברים בפסוק זה, שבחתילה קרא ה' למשה מן הקר ואחר כך עלה משה אל ה', אל הקר, והכתוב
מלמדנו טעם למה עלה משה שכן ה' קרא לו (עי' אבן עזרא, כאן), או שמשה עלה אל קצה ההר והקב"ה
קרא לו מראש ההר (עי' רמב"ם, כאן), ומדרשו: 'אם אחרי שכבר עלה משה אל ה', אל הקר, דיבר אליו
ה' שם, וכפי הסדר שכנחו היה צריך לומר 'בהר', ולא 'מן ההר', לדרוש 'מן ההר' — כוחות
'ההר', ואין 'ההר' — האומר כאן רמז — אלא — אל — 'אבות', כורכס של דבותינו
לדרוש ברמז: 'אחים' — 'אחוי' (ב"ר סי', ב, עיניש), הם — 'אבות' (לעיל טו, ז), וכמו — שנאמר

מיון יפה הוא נותן' (ב"ר סי', ב), ולומר לך שזוהי סגולת התורה ומשפטה, שהמלמדה מגלה את צפונותיה
ללומדיה בתום (מיש ועיניו, כנתינת ג, עיניש), ושהלומדה ישיג בה כמתנת ה' יותר מכשעור שהוא צמל
רצו בה (פסדלן ג, א, רי"ט).

מסות המדרש
ואכלתם בתוך ביתו
עין ב"ר סי', ד, ג' ג' לחן
מ, ה, וזהו ח"א ע"כ:
האדם הגדול בענקים
יוסלמי שבת פשיטא
ה"א, מס סופרים כא, ט
חריב אב"י פ"ת, ב"ר
י, ה, וק"י כ"ט, ח'
במדי' י, ג, ע"ע כ"ח
מ, ה, ש"ט כ"ב, ל'
כ, ואין הקר אלא
אמתיה'א, לעיל טו
ר"ב, ע"כ כ"ד פ"ט, ה'
ש"ט ע"כ.

שעמד משה כמרום ונאק בלאים לקבל את התורה, כקשו
מלאכי השרת לפגיע במשה, וחשש משה ואמר: 'שמא יסרוני בגל מותם' (שבת פא, עיניש),
שכמאק קשה עמו עם כל אחד ואחד מהם (עי' פס"ד כ, ה), עד כי — עשה בו הקב"ה — את —
קלסטרין — תואר ודמות — של פניו של משה דומה לאברהם, וכך — אמר להם
הקב"ה: הכי — אי אחס מתביישין הימנו, הכי — לא זהו שירדכם אצלו ואלתם בתוך
ביתו, ושם עמדתם כרות ופדו מפניו, מרוב מרת צדקתו וחסרו עמכם לאורח אתכם בביתו (עי' ב"ר מתי,
ח): ומשנכעו המלאכים בכך (ועי' פשיטא שם), אמר הקב"ה למשה: לא נתנה לך תורה, אלא
כוחות אברהם, והוה — שנאמר — בפסוק הנדרש כאן: 'לקחת מתנות באדם', משה, זכית
וניצחת לקחת את התורה, נגד רצון המלאכים, כוחות 'אדם', ואין 'אדם' האומר כאן — רמז
— אלא — אל — אברהם, שנאמר: 'יושם תבונן לפניו קיית-אוצו, האדם הגדול בענקים
הוא', ופירושו, כאשר שנינו (מס' סופרים כא, טו): 'זה אברהם אבינו' (עיניש), הוי — אומר, זהו
שנאמר כאן בפירושנו: 'ומשה עלה אל האלהים', עלה ונעלה והתגושש וניצח וידו על
העליות, עם הקב"ה ועם מלאכי האלהים (ועי' פס"ד, ועיניו מיד בדרשה הבאה, ועיניו בעיני שחבון כבן
כרשה אחת).

ב. 'ומשה עלה אל האלהים, ויקרא אליו ה, מן הקר לאמר', לפי פשוטו יתפרשו סדרי
הדברים בפסוק זה, שבחתילה קרא ה' למשה מן הקר ואחר כך עלה משה אל ה', אל הקר, והכתוב
מלמדנו טעם למה עלה משה שכן ה' קרא לו (עי' אבן עזרא, כאן), או שמשה עלה אל קצה ההר והקב"ה
קרא לו מראש ההר (עי' רמב"ם, כאן), ומדרשו: 'אם אחרי שכבר עלה משה אל ה', אל הקר, דיבר אליו
ה' שם, וכפי הסדר שכנחו היה צריך לומר 'בהר', ולא 'מן ההר', לדרוש 'מן ההר' — כוחות
'ההר', ואין 'ההר' — האומר כאן רמז — אלא — אל — 'אבות', כורכס של דבותינו
לדרוש ברמז: 'אחים' — 'אחוי' (ב"ר סי', ב, עיניש), הם — 'אבות' (לעיל טו, ז), וכמו — שנאמר

מיון יפה הוא נותן' (ב"ר סי', ב), ולומר לך שזוהי סגולת התורה ומשפטה, שהמלמדה מגלה את צפונותיה
ללומדיה בתום (מיש ועיניו, כנתינת ג, עיניש), ושהלומדה ישיג בה כמתנת ה' יותר מכשעור שהוא צמל
רצו בה (פסדלן ג, א, רי"ט).

שפא דברק בדיקת מדרשים

וללמוד גלגל שני דברים, האחד ציגת הלג שהיא אמת ממיזומ המורה, שללמוד בלי הצגת הלג אינו שזה כלום, והגילוי לומר על כזה גמרא גמור ומורמא מהא שצמ ק"י: - ועוד, - והשני שגלגל להולוא כל ליעור בקול, שאם לא כן מלמורו נשכח, כמבואר במסכת ערוצין (דף ג"ג.) כי מיים הם להולואהים צפה. - ולוא נרמז במלמ אל"ף פה ולג, דהיינו שגלגל וצגת ללמוד לכוון בלגו ולהולוא הליעור צפה.

אחד מהשישים מילואים, וכשתחלק שישים רבוא לשישים יוצא שכל אחד מהשישים לעשרת אלפים אותיות. כן גלגל"ד כוונתו.

אחר כוונתו בזה היא, דדא המגלה עמוקות (כ"ב) שה"כ"ב אותיות מהשישים על שישים כתב מילואים, א"כ כל אות מהמילואים היא חלק

שפא דברק בדיקת מדרשים

אומיות, (כ"ב) נמצא דמכלית המתפעלות קידוש המורה הוא עד רצבה, ומהאי טעמא הוסי' גם בגול המספר ציטראל על רצבה.

הקבצו) שם כמגלה עמוקות כמה, שאל"ף המילוי שלו הוא ר"ת ל"ג פה. - וי"ל שצא להורות דל"ך הלימוד, כמאמרים במסכת שבת (דף ק"ד.) מל"ף ציגה.

(כ"ב) כוונתו בזה היא, דדא המגלה עמוקות (כ"ב) שה"כ"ב אותיות מהשישים על שישים כתב מילואים, א"כ כל אות מהמילואים היא חלק

הרב"ל ר' יצחק זינגר

שפא דברק בדיקת מדרשים

כני מורה, לייק המוקדמות, ולישבע על פי המאמרים שם מורה שבעל פה. - וזה שאמרו גדש ר' עקיבא דרשום שלא ידע משה, אין הווייה שלא ידע משה עיקרן של דברים, אלא שלא ידע היקן רמזים במורה עכ"ל.

ולפי זה י"ל שטפחיים שצד הקד"ה הם מורה שבעל פה, וטפחיים שצד משה הם למצ מורה שבעל פה עם מורה שבעל פה ולמלא א"ך רמזין כל הבלות שבעל פה במורה שבעל פה, וזה נשאר פניו למכני הדורות. L

הקבצו) כספרי משמרת אלעזר (מלך ששח הימים אום פ"ג) משוררתי מדוע לא נמצא שם בלשון הקודש למספר יומר מרצבה. - וי"ל טעם לזה דאמרו ספרי"ל (ו"י"ם שה"ש דף ט"ז:) ששים רבוא אומיות למורה, והרצבה מממיהים שאין המשבון מכוין. - אולם בספר מגלה עמוקות האלי עינינו בפרשת במדבר (ע"פ) במספר ששים) שנמסורה [יש] ששים מלואים במורה, והענין כי ר"צ אומיות ל"ג מנצפ"ך ממפעטים על ששים רבוא וההולואים ממפעטים על ששים רבוא אומיות, ופירש בזה הפסוק צמצוק (י) כי מרצב על מוסף, על ישראל ולוים שה"י מספין ר"צ מל"ך עכ"ל. - והוצא מדבריו שכל אום מאומיות המורה שם ר"צ, עם המילוי שלו ממפעט עד רבוא

שפא דברק בדיקת מדרשים

דברים אלו צפוי של המוכיח. - וזה שאמר קול ה' צבם צבם כל הקולות, דהיינו כל מי שישמיע קולו ברצות לדבר דברי מורה, ישמע צבם קול זה קולו של הקד"ה, ועל זה מצינו רמ"י מקרא ה' ימן אומר כפירוש שהלמתי.

ולפי זה י"ל שטפחיים שצד הקד"ה הם מורה שבעל פה, וטפחיים שצד משה הם למצ מורה שבעל פה עם מורה שבעל פה ולמלא א"ך רמזין כל הבלות שבעל פה במורה שבעל פה, וזה נשאר פניו למכני הדורות. L

הקבצו) כספרי משמרת אלעזר (מלך ששח הימים אום פ"ג) משוררתי מדוע לא נמצא שם בלשון הקודש למספר יומר מרצבה. - וי"ל טעם לזה דאמרו ספרי"ל (ו"י"ם שה"ש דף ט"ז:) ששים רבוא אומיות למורה, והרצבה מממיהים שאין המשבון מכוין. - אולם בספר מגלה עמוקות האלי עינינו בפרשת במדבר (ע"פ) במספר ששים) שנמסורה [יש] ששים מלואים במורה, והענין כי ר"צ אומיות ל"ג מנצפ"ך ממפעטים על ששים רבוא וההולואים ממפעטים על ששים רבוא אומיות, ופירש בזה הפסוק צמצוק (י) כי מרצב על מוסף, על ישראל ולוים שה"י מספין ר"צ מל"ך עכ"ל. - והוצא מדבריו שכל אום מאומיות המורה שם ר"צ, עם המילוי שלו ממפעט עד רבוא